

sice panovník, respektive jeho komora, nárok na platby však ve velké míře přenechával prostřednictvím kvitancí příslušníkům šlechty v Královských Prusích. Ti si pak určenou sumu měli sami od gdaňských konšelů vymoci. Tento systém, zdaleka ne bezproblémový, dal vzniknout čilé písemné tripartitní komunikaci mezi královskou kanceláří, městkou radou a šlechtou, kterou autorka analyzovala.

Poselskou síť švýcarských měst sledovala Klára Hübner. S rostoucí potřebou získávání a redistribuce informací síly požadavky na osoby posílá i na zajištění bezpečnosti cest. Rychlost předávání zpráv přitom hrála zásadní roli zejména v době válečných konfliktů. Velikost města a jeho geografická poloha měly rovněž vliv na volbu trasy i na nároky na výkonnost posílá.

Symbolickou komunikaci přiblížili Hana Komárková a David Radek. První stať se věnuje komunikační funkci přísězných formulí při ustavování městských rad a možnostem takového pramene zachytit proměnu městského prostředí či přinést srovnání konfesně a správně odlišných městských celků. Druhý text přibližuje akt zatčení, soudu a popravy významného vřatislavského měšťana, který zradil svou přísahu městu a proti městským zájmům působil ve prospěch centralizačních snah krále Matyáše. Městská rada tímto spektakulárním aktem demonstrovala své postavení v rámci intravilánu, neboť se zasloužila o obnovu řádu a odstranění městského škůdce, rovněž pak tímto skutkem vyslala jasný varovný vzkaz směrem k novému panovníkovi.

Poslední dvojici příspěvků spojuje pohled na komunikaci městských institucí. Michaela Antonín Malaniková na příkladu Brna otevřela problematiku sousedských vazeb. V našem prostředí se jedná o málo zkoumané téma také proto, že k němu existuje jen nevelké množství pramenů; z těch relevantních však autorka vytěžila maximum. Analýze podrobila výnosy městské rady, které upravovaly sousedské vztahy, a celkový obraz doplnila příklady právní praxe – sousedskými spory. Další rovinu statí tvoří úvaha nad vnímáním institutu sousedství i jeho rolí v sociální kontrole.

Martin Musílek těžil ze svého výzkumu pražských měst za husitských válek a svůj příspěvek tentokrát věnoval vykreslení pozadí rozdělování majetků „odběhlých“ Pražanů. Podařilo se mu prokázat, že zabavený majetek převzala užší skupina osob etablovaná z nových pražských radních. Na rozdíl od převládajícího mínění nezastává autor názor, že uvolněné majetky znamenaly možnost masového sociálního průniku řemeslníků do řad městské elity. Husitská revoluce podle

něj neproměnila sociální skladbu měst tolik, jak se dosud stále traduje, a uvádí případy, kdy se uprchlí měšťané mohli opět vrátit do města.

Čtenář sborníku *Komunikace ve středověkých městech* ocení bezpochyby jednotlivé studie, celek však na úvodní metodologické vymezení navazuje jen zčásti. Publikace trpí koncepční rozkolísaností, což je ale dáno i šíří tématu. Protože veškeré dochované prameny jsou vždy výsledkem komunikace, jeví se zvolené téma bez bližšího teritoriálního či časového vymezení jako poněkud bezbřehé. Někteří z autorů utíkají od výzkumu vlastní komunikace spíše k popisu fenoménu, o kterých komunikace podává svědectví, čímž sice přináší zajímavé poznatky, ty se však s vymezením knihy míjejí.

MICHAELA KOSAŘOVÁ

Hana JORDÁNKOVÁ – Ludmila SULITKOVÁ, *Bibliografie k moravským královským městům ve středověku a raném novověku (1990–2010)*, Statutární město Brno – Archiv města Brna, Brno 2014

358 s., ISBN 978-80-86736-37-2

Mohlo by se zdát, že v době internetových katalogů a bibliografií s vyhledáváním podle klíčových slov není nutné zpracovávat tematické bibliografie v tištěné podobě. Soupis domácích titulů vztahujících se k moravským královským městům ve středověku a raném novověku za léta 1990–2010, jenž sestavily Hana Jordánková a Ludmila Sulitková, nás přesvědčuje o opaku. Jde o promyšlený a dotažený počín, a to jak s ohledem na celkovou strukturu práce a koncepci jednotlivých hesel, tak na uživatelskou vstřícnost.

Kategorie královských měst je v inkriminovaném období poměrně dynamická, a tudíž vyvstává problém s kritérii výběru. S touto výzvou se autorky vyrovnaly tak, že chronologicky kompletní bibliografii vztahující se k období od středověku do roku 1800 sestavily pro nezpochybnitelných šest lokalit (Brno, Jihlavu, Olomouc, Uherské Hradiště, Uničov a Znojmo). Ke zbylým deseti městům, jež spadala do kategorie královská jen po omezenou dobu (Bzenec, Hodonín, Ivančice, Jemnice, Jevíčko, Litovel, Podivín, Pohořelice, Přerov a Uherský Brod), vypracovaly bibliografii zahrnující pouze období středověku. Toto rozhodnutí sice badatele a badatelky zabývající se urbánními dějinami raného novověku

nepotěší, nicméně z metodologického hlediska je opodstatněné. Stranou zájmu s poukazem na nejnovější bádání zůstala v této souvislosti někdy zmiňovaná města Velká Bíteš a Kyjov, stejně jako celá oblast tzv. Českého Slezska se specifickým správním vývojem.

Kromě bibliografií vztahujících se k jednotlivým městům (řazeným abecedně) zahrnuly autorky do vlastního soupisu také obsáhlý přehled všeobecných prací k dějinám moravských měst v daném období, který je stejně jako pasáže věnované konkrétním lokalitám strukturován podle jasně vymezeného klíče (viz s. 50–53) do jednotlivých tematických oblastí, v jejichž rámci je dále řazen abecedně podle jména autora/autorky a opatřen pořadovým číslem (0001–3372). Některé tituly by se nepochybně daly zařadit souběžně do více kategorií. To částečně řeší v závěru přiložený seznam autorů/autorek se všemi odkazy na pořadová čísla u jednotlivých jmen, což je z uživatelského hlediska mnohem praktičtější, než by případně byla čísla stran. Důležité je zmínit, že vedle monografií, encyklopedií či článků byly do bibliografických pasáží zařazeny i recenze, anotace a také studentské či absolventské práce a rovněž katalogy výstav.

Za pozornost stojí vedle vlastního detailního soupisu také několik desítek stran úvodní části, která je věnována organizaci výzkumu dějin měst v období od sametové revoluce do roku 2010, se zvláštním zřetelem k městům moravským. Tento seznam je pro přehlednost rozčleněn do několika kategorií s poněkud kostrbatými názvy, nicméně s jasným záměrem oddělit akce pravidelného charakteru věnované primárně městům od spíše ojedinělých počinů, kdy jsou města reflektována jen okrajově. Daná pasáž je velmi cenná, protože jsou zde shromážděny informace o konkrétních článcích i drobných statích (např. takových, které byly publikovány na Slovensku či v jubilejních sbornících) nejen (pomocně) historického, ale také archeologického a památkového zaměření, které se jinak dohledávají jen obtížně.

Za klad publikace je možné považovat rovněž skutečnost, že celá úvodní pasáž je v knize přístupná také v německé verzi. Osobně se domnívám, že by bylo ještě přínosnější zahrnout verzi anglickou, která je pro německou badatelskou obec rovněž přístupná, a navíc by spektrum případných čtenářů výrazně rozšířila, nicméně ve středoevropském kontextu je němčina volbou opodstatněnou.

Závěrem je nutné zmínit povedenou grafickou úpravu knihy, byť obálka by si zasloužila výraznější odlišení písma a provedení méně choulostivé na manipulaci – lze totiž očekávat, že

publikace bude patřit mezi frekventované tituly příruční knihovny pro všechny, kteří se městy zabývají. Potěší ovšem milé detaily jako barevné veduty měst na počátku každého hesla či tučné vyvedení některých pasáží, jež přispívá k rychlé orientaci v textu.

MICHAELA ANTONÍN MALANÍKOVÁ

V erbu tří pruhů. Páni z Kunštátu a jejich hrad. Průvodce expozicí,
ed. Michal KONEČNÝ,
NPÚ – ÚPS v Kroměříži, Kroměříž 2014
176 s., ISBN 978-80-87231-18-0

Rok pánů z Kunštátu, jenž byl po Rožmbercích a Pernštejnecích další zastávkou dlouhodobého projektu Po stopách šlechtických rodů, doprovodila trojice sličných, graficky jednotně vypravených publikací. Zatímco *Průvodce krajinou hradů* sumarizoval stavební vývoj středověkých sídel v kunštátské mocenské oblasti, tedy v povodí Svatky a Svitavy (viz SMB 6, 2014, s. 173), svazek *Dlouhá cesta za krásou* přiblížil expozici na hradě Pernštejně, sestavenou z uměleckých děl, s nimiž se hypoteticky mohli potkat členové mírového poselstva Jiříka z Poděbrad (viz SMB 6, 2014, s. 343–344).

Publikace *V erbu tří pruhů* svými podtituly poněkud mate, neboť samotnému hradu Kunštátu je v zásadě věnována pouze jedna kapitola (Petr Kroupa), která shrnuje aktuální stav poznání středověké podoby sídla; rovněž označení průvodce expozicí nevystihuje svazek úplně přesně, neboť kniha je především souborem esejů, které v čtenářsky poutavé formě přibližují jednotlivé fenomény šlechtického světa, s větším či menším zaměřením na pány z Kunštátu.

Vedle uvedené kapitoly k hostitelskému hradu kniha představuje formování moravské šlechty a vznik šlechtických sídel (Michal Konečný) a dějiny kunštátského rodu (Jiří Dufka). Tři následující kapitoly – o víře a zbožnosti středověkého šlechtice, o vojenských aktivitách nobility a o moru, smrti a umírání – sepsal Tomáš Borovský. Zejména první z nich lze vyzdvihnout jako výtečnou ukázkou propojení konkrétního (tedy kunštátského) a obecného, neboť autor na příkladu rodu tří pruhů dokázal hutně a přitom srozumitelně přiblížit šlechtickou mentalitu ve vztahu k Bohu na základě jejich vnějších manifestací, především v podobě fundátorské činnosti. Ne vždy